

- SCHWEITZER F.–TINER T. (szerk.) 1996. Nagyberuházások és veszélyes hulladékok telephely kiválasztásának földrajzi feltételrendszere. – MTA FKI Bp. 180 p.
- SIKÓ Á. 1993. A mecseki ércbányászat környezetroncsoló hatásának egyes kérdései. – *Specimina Geographica*. 3. pp. 52–58.
- SOMOGYI S. 1967. Az Alföld tájértékelése. – In: A dunai Alföld. Magyarország tájföldrajza I. – Akad. Kiad. Bp. pp. 91–163.
- SZABÓ J. 1984. A természeti környezet mezőgazdasági szempontú minősítése a Csereháton (Reprezentatív vízgyűjtőterületek néhány ökológiai tényezőjének feldolgozása alapján) – *Földr. Közl.* 32. (108.) 3. pp. 255–284.
- SZILÁRD J. 1972. A mérnökgeomorfológiai térképezés az építési előtervezés szolgálatában Magyarországon. – *Földr. Közl.* 20. (96.) pp. 228–233.
- TÓZSA I. 1989. Környezetgazdálkodási információs rendszer erdőgazdasági célú tesztelése. Műhely MTA FKI. Bp. Különkiadás 33 p.
- VAN der MERWE–HENDRIK, J. 1997. GIS-aided land evaluation and decision-making for regulating urban expansion: a South African case study. – *GeoJournal* 43. 2. pp. 135–151.
- VAN WESTEN, C. J.–RENGERS, N.–TERLIEN, M. T. J.–SOETERS, R. 1997. Prediction of the occurrence of slope instability phenomena through GIS-based hazard zonation. – *Geologische Rundschau* 86. pp. 404–414.
- WRIGHT, R. L. 1972. Principles in a geomorphological approach to land classification. – *Zeitschrift für Geomorphologie* 16. pp. 351–373.
- YOUNG, A. 1973. Rural land evaluation. – In: DAWSON, J. A.–DOORNKAMP, J.C. (eds.): *Evaluating the human environment. Essays in applied geography.* Edward Arnold Ltd. London. pp. 5–33.
- VARNES, D. J. 1978. Slope movements, types and processes. – In: SCHUSTER, R. L.–KIZEK, R. J. (eds.): *Landslides, Analysis and Control.*– Nat. Acad. of Sci. Spec. Rept. 76. Washington, USA pp. 12–33.
- ZELENSKY, K. 1980. Influence of the geographical environment in Slovakia on the development of agricultural production. – *Geograficky Casopis*. 2–3. pp. 140–147.

Tésits Róbert–Tóth József (szerk.): Kommunikáció térben és időben. Tiszteletkötet ERDŐSI Ferenc professzor úr 65. születésnapjára. – JPTE TTK Földrajzi Intézet–MTA RKK Dunántúli Tudományos Intézet, Pécs, 1999. 250 old.

Tartalmában méltó, formai kivitelében pedig ízléses, nem hivalkodó tanulmánykötetben közönlötte a hazai közlekedés- és távközléstudomány doyenjét a regionális és földrajztudományi kutatások két dél-dunántúli fellegvára közös kiadványában. A könyv szakmai értékét már az is fémjelzi, hogy a 14 fős szerzőgárdában 9 egyetemi tanár – közöttük egy akadémikus és 7 akadémiai doktor – nevét olvashatjuk, a jubileumi kötet egyik szerkesztője pedig a Pécsi Tudományegyetem rektora, TÓTH József.

ERDŐSI Ferenc négy évtizedes, kiemelkedő eredményekben gazdag, igazán sokoldalú munkássága a geográfusok idősebb, ill. középgenerációja előtt jól ismert, és nem csak a kommunikációföldrajz területén. Éppen olyan elmélyülten és magas színvonalon műveli ugyanis a környezetföldrajz tudományterületét, ahogyan a regionális földrajz éppen aktuális – vagy éppen több évtizede napirenden lévő – kutatási témáit, legyen szó határmenti térségekről, területi munkahely struktúráról, a válságövezetek infrastruktúrájáról, vagy a településfejlesztés és a fenntartható fejlődés kérdésköréről. Rendkívül széles látókörébe éppen úgy belefér a telematika elméleti és alkalmazott földrajzi ismérveinek tanulmányozása, mint az ágazati és regionális kommunikáció földrajz első hazai egyetemi tankönyvének megírása, valamint a légi közlekedés általános és regionális földrajzának ugyancsak egyetemi tankönyv formájába való összefoglaló áttekintése.

A 14 tanulmányt tartalmazó tiszteletkötet – amelyet Tóth J. előszava indít – igyekszik tükrözni ezt a sokoldalúságot, s egy-egy adalékkal szolgálni az ERDŐSI Ferenc által oly eredményesen kutatott témakörkhöz.

A könyv első felét alkotó társadalomföldrajzi jellegű cikkek között elsőként BERÉNYI István a hazai településhálózat jövőjét egy 2020-ig terjedő demográfiai prognózis alapján elemzi, különös tekintettel a városi népesség alakulására. Tanulmányában a szerző arra a következtetésre jut, hogy a hosszú távon érvényesülő kedvezőtlen népesedési folyamatok miatt a következő két évtizedben növekvő lakosságszámmal Magyarországon csupán Budapest elővárosi rendszerében és a még mindig elég nagy természetes szaporodással rendelkező hajdúvárosokban lehet számolni.

A következő tanulmányban CSATÁRI Bálint a Dél-Alföld településszerkezetének változásaival foglalkozik, összehasonlítva Bács–Kiskun, Csongrád és Békés megyék településszámában, lakónépességében 1990–1997 között bekövetkezett módosulásokat, nagyságrend szerint elemezve az egyes településkategóriákban végbement változásokat. A tanulmány a Dél-Alföld településhálózatának fejlesztésében kiemelt szerepet játszó tényezők és feladatok felsorolásszerű áttekintésével zárul.

Történeti földrajzi jellegű a kötet harmadik, DÖVÉNYI Zoltán tollából eredő írása, amely a volt NDK munkaerőpiaci és foglalkoztatottsági viszonyainak időbeni alakulását vizsgálja, plasztikusan bemutatva a Berlini Fal felépülése és leomlása előtti, ill. utáni vándorlási periódusok főbb sajátosságait. A számos tanulsággal szolgáló tanulmány sok értékes adalékot tartalmaz a szocialista és kapitalista Németország foglalkozási szerkezetére vonatkozóan is.

Az ezt követő két tanulmány a tömegkommunikáció, ill. a távközlés rendszerváltás utáni gyors átalakulásának földrajzi jellemzőivel foglalkozik. Az egyikben VUICS Tibor a hazai rádiózás és televíziózás terén bekövetkezett robbanásszerű választéknövekedést és annak hatásait mutatja be a geográfia szemszögéből, a másikban e sorok írója ad rövid áttekintést Budapest távközlésének a több évtizedes technikai és ellátottsági elmaradását fokozatosan „behozó” fejlődéséről, továbbá az ennek nyomában a kerületek szintjén érvényesülő különbségekről, ill. a távbeszélő-ellátottságbeli differenciák hosszú távú mérséklődésének tendenciáiról.

A kötet első részét további két, ugyancsak érdekes tanulmány zárja. Az elsőben HORVÁTH Gyula a légiközlekedés általi kedvező megközelíthetőség alapján elemzi az Alpok–Adria térség regionális versenyképességét, a másodikban HAJDÚ Zoltán a magyar–horvát államhatár történeti és politikai földrajzi jellemzőit vizsgálja, kitérve azokra az új lehetőségekre, amelyek a független Horvátország megalakulásával adódnak a határmenti területek, települések számára.

A könyv második részét három környezetföldrajzi tanulmány indítja. Az elsőben KERÉNYI Attila a tájterhelhetőség és tájérzékenység meghatározásának néhány új módszerét mutatja be, majd FODOR István a hazánk előtt álló környezetpolitikai kihívásokról és az ezekre a 20. sz. második felében adott válaszközlő értekezik, sorra véve a jelenleg is igen időszerű tennivalókat. MAROSI Sándor akadémikus különösen értékes tájunk, a Balaton és vízgyűjtőterülete néhány igen jelentős, ezért védendő természetföldrajzi értékére hívja fel a figyelmet szakcikkében.

A kötet utolsó négy tanulmánya a regionális vizsgálatokkal foglalkozik. MÉSZÁROS Rezső a Duna–Tisza–Maros mentén megvalósítható interregionális együttműködés feltételeit és nehézségeit tárgyalja, majd TÓTH József a fenntartható vidékfejlesztést elősegítő újfajta politikákat körvonalazza, különös tekintettel Kelet-Európa rurális térségeire.

A tőlünk távoli Kína regionális fejlődésének ellentmondásaira hívja fel a figyelmet PROBÁLD Ferenc tanulmánya, amely a kommunista párt hatalom maradása mellett végbemenő gyors kapitalizálódás sajátosságait mutatja be a világ legnépesebb országának példáján.

A könyv zárótanulmányában SZÁSZ István a Dombóvári kistérség infrastruktúra-fejlesztési lehetőségeit tekinti át, sorra véve a közlekedési műszaki infrastruktúra, a lakásépítési tevékenység, a víz-, a gáz- és a csatornahálózat, a telefon- és a villamosenergia-ellátottság színvonalát, továbbá a humán infrastruktúra főbb elemeinek állapotát. Közülük a közlekedési infrastruktúrát tekinti a kistérség versenyképességét leginkább meghatározó tényezőnek.

Az ERDŐSI Ferenc tudományos munkásságát bemutató, gondosan összeállított bibliográfiával kiegészített tanulmánykötetet egyaránt a történeti, a politikai, a környezeti és a közlekedési–távközlési földrajz iránt érdeklődők – remélhetőleg bővülő – táborának.

TINER TIBOR